DOMSTOLENS DOM (fjärde avdelningen)

den 11 januari 2007 *

I mål C-384/05,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 234 EG, framställd av Hoge Raad der Nederlanden (Nederländerna) genom beslut av den 14 oktober 2005, som inkom till domstolen den 24 oktober 2005, i målet

Johan Piek

mot

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij,

meddelar

DOMSTOLEN (fjärde avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden K. Lenaerts (referent), tillförordnad ordförande på fjärde avdelningen, samt domarna J.N. Cunha Rodrigues och K. Schiemann,

* Rättegångsspråk: nederländska.

generaladvokat: D. Ruiz-Jarabo Colomer,
justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 14 september 2006,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

— Johan Piek, genom A. van Beek och G. de Jager, advocaten,

— Nederländernas regering, genom H.G. Sevenster, M. de Mol och P. van Ginneken, samtliga i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom H. Tserepa-Lacombe och M. van Heezik, båda i egenskap av ombud,

med hänsyn till beslutet, efter att ha hört generaladvokaten, att avgöra målet utan förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Begäran om förhandsavgörande avser det system med mjölkkvoter som följer av rådets förordning (EEG) nr 804/68 av den 27 juni 1968 om den gemensamma

organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter (EGT L 148, s. 13; svensk specialutgåva, område 3, volym 2, s. 52), i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 856/84 av den 31 mars 1984 (EGT L 90, s. 10; svensk specialutgåva, område 3, volym 17, s. 95), och rådets förordning (EEG) nr 857/84 av den 31 mars 1984 om allmänna tillämpningsföreskrifter för den avgift som avses i artikel 5c i förordning nr 804/68 (EGT L 90, s. 13), och närmare bestämt tolkningen av artikel 3.1 i förordning nr 857/84.

2 Begäran har framställts i ett mål mellan å ena sidan Johan Piek — en mjölkproducent som år 1979 med stöd av rådets förordning (EEG) nr 1078/77 av den 17 maj 1977 om införande av ett bidragssystem för avstående från saluförande av mjölk och mjölkprodukter och för omställning av mjölkkobesättningar (EGT L 131, s. 1; svensk specialutgåva, område 3, volym 8, s. 215) ingick ett avtal med stiftelsen Utvecklings- och saneringsfonden för jordbruk (Stichting Ontwikkelings- en Saneringsfonds voor de Landbouw), enligt vilket han åtog sig att under en fyraårsperiod avstå från att saluföra mjölk (nedan kallat SLOM-avtalet) — och å andra sidan Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (ministeriet för jordbruk, natur och fiske) angående ett beslut att inte bevilja Johan Piek en särskild referenskvantitet med stöd av artikel 3 punkt 1 andra stycket i förordning nr 857/84.

Tillämpliga bestämmelser

De gemenskapsrättsliga bestämmelserna

3 Den gemensamma organisationen av marknaden för mjölk och mjölkprodukter inrättades genom förordning nr 804/68.

4 För att komma till rätta med de strukturella överskotten infördes genom förordning nr 1078/77 ett system med bidrag till jordbrukare som avstår från att saluföra sin

mjölk och sina mjölkprodukter (bidrag för avstående från saluförande) eller som ställer om sin mjölkkobesättning till köttproduktion (omställningsbidrag). Bidraget för att avstå från saluförande beviljas, på begäran, varje producent som åtar sig att under en period på minst fyra år inte avyttra mjölk eller mjölkprodukter som kommer från hans jordbruksföretag, vare sig mot ersättning eller utan.

5 Genom förordning nr 856/84 infördes artikel 5c i förordning nr 804/68. Därigenom inrättades ett system med en tilläggsavgift på mjölkleveranser. I artikel 5c.1 föreskrivs följande:

”...

Avgiftssystemet skall införas i varje region inom medlemsstaternas respektive territorier i enlighet med en av följande metoder:

Metod A

— Varje mjölkproducent skall betala en avgift för de kvantiteter mjölk eller mjölkekvivalenter som han har levererat till en uppköpare och som för den aktuella tolvmånadersperioden överstiger en referenskvantitet som skall fastställas.

...”

6 Bestämmelserna om tillämpningen av förordning nr 804/68, i dess lydelse enligt förordning nr 856/84, finns i förordning nr 857/84.

7 Enligt artikel 2.1 i förordning nr 857/84 fastställs referenskvantiteten av mjölk eller mjölkekvivalenter utifrån den kvantitet som producenten levererade under kalenderåret 1981. Enligt artikel 2.2 kan medlemsstaterna dock välja år 1982 eller 1983 som referensår. Nederländerna har valt år 1983 som referensår.

8 Artikel 3 i förordning nr 857/84 lyder enligt följande:

"Vid bestämmandet av de i artikel 2 omnämnda referenskvantiteterna och i samband med tillämpningen av metoderna A och B kan hänsyn tas till vissa särskilda förhållanden enligt följande villkor:

1) De producenter som har förpliktat sig att genomföra en utvecklingsplan för mjölkproduktion i enlighet med direktiv 72/159/EEG, vilken ingetts före den 1 mars 1984, kan, efter beslut från medlemsstaten,

— om planen är under genomförande, erhålla en särskild referenskvantitet som bestäms med beaktande av den kvantitet mjölk och mjölkprodukter som fastställts i utvecklingsplanen,

— om planen har genomförts efter den 1 januari 1981, erhålla en särskild referenskvantitet med beaktande av den kvantitet mjölk och mjölkprodukter som levererats det år då planen blev fullt genomförd.

Om medlemsstaten har tillräckliga upplysningar därom, kan hänsyn även tas till investeringar som gjorts utan utvecklingsplan.

..."

9 Genom rådets förordning (EEG) nr 764/89 av den 20 mars 1989 om ändring av förordning nr 857/84 (EGT L 84, s. 2) infördes artikel 3a i den sistnämnda förordningen. Enligt denna artikel kunde särskilda referenskvantiteter beviljas de producenter som, till följd av ett åtagande enligt förordning nr 1078/77 (åtagande som i Nederländerna motsvarar ett SLOM-avtal) som alltefter omständigheterna löpte ut efter den 30 september 1983 eller den 31 december 1983, inte hade kunnat erhålla en referenskvantitet med stöd av artikel 2 i förordning nr 857/84. För att en sådan särskild referenskvantitet skulle beviljas krävdes att villkoren i förordning nr 764/89 var uppfyllda.

10 Det följer av artikel 5 i förordning nr 857/84 att de särskilda referenskvantiteter som avses i bland annat artikel 3 i förordningen endast kan beviljas inom gränserna för varje medlemsstats garantikvantitet. Dessa kvantiteter skall räknas av från den nationella reserven vilken består av referenskvantiteter som inte har tilldelats producenter och referenskvantiteter som har frigjorts bland annat till följd av att producenter har upphört med verksamheten.

Den nederländska lagstiftningen

11 Den relevanta nederländska lagstiftningen utgörs av förordningen om tilläggsavgift (Beschikking Superheffing) av den 18 april 1984 som trädde i kraft den 1 april 1984.

12 Enligt artikel 2 i förordningen av den 18 april 1984 skall producenten betala en tilläggsavgift om han överskrider den referenskvantitet som har tilldelats honom.

13 Huvudregeln beträffande beviljande av referenskvantiteter finns i artikel 5 i förordningen av den 18 april 1984. Enligt den lydelse av artikeln som gällde vid tiden för omständigheterna i målet vid den nationella domstolen, det vill säga lydelsen enligt förordningen om ändring av förordningen om tilläggsavgift (mjölk) (Wijziging Beschikking Superheffing (melk)) av den 28 mars 1985, skall någon tilläggsavgift inte tas ut för den kvantitet som levererades år 1983, minskad med 8,65 procent.

14 Artikel 3 i förordning nr 857/84 genomfördes genom artikel 11 i förordningen av den 18 april 1984, vilken innehåller reglerna för beviljande av särskilda referenskvantiteter. Denna artikel hade vid tiden för omständigheterna i målet vid den nationella domstolen följande lydelse:

"1. Den som efter den 1 september 1981 men före den 1 mars 1984 har gjort investeringsåtaganden kan, med stöd av bestämmelserna i denna artikel, kräva en särskild kvantitet som avviker från den kvantitet som avses i artikel 5.1 respektive artikel 5.2. Sådana krav kan också framställas för det fall någon annan som har rättigheter till den berörda marken har gjort sådana åtaganden.

2. Med investeringsåtaganden enligt punkt 1 avses åtaganden att investera eller skyldigheter inom ramen för förordning om jordbruksföretag med utvecklingsmöjligheter (Besluit landbouwbedrijven met ontwikkelingsmogelijkheden, Stcrt. 1974, 83 och 89) med avseende på genomförandet av en godkänd utvecklingsplan,

a) antingen för ett belopp på minst 50 000 [NLG] för utbyte av en del av de befintliga platserna, eller för utökning av antalet platser, under förutsättning att minst 20 procent av företaget berörs, minst fem platser byts ut eller tillkommer och det totala antalet platser inte överstiger 60,

b) eller för ett belopp på minst 100 000 [NLG] för utbyte av en del av de befintliga platserna, eller för utökning av antalet platser, under förutsättning att minst 25 procent av företaget berörs och det totala antalet platser överstiger 60.

Med investeringsåtaganden avses också åtaganden för ett belopp på minst 90 procent av det belopp som nämns under a respektive b, om det kan visas att eget arbete har utförts till ett värde som åtminstone motsvarar skillnaden mellan det belopp som nämns under a respektive b och det belopp som åtagandena avser.

3. Med platser enligt punkt 2 avses för mjölk- och kalvkor inredda platser, inklusive utrustning som är direkt kopplad till dessa, som faktiskt har tagits i bruk efter den 1 januari 1982.

4. Den särskilda kvantitet som avses i punkt 1 är lika med den kvantitet som den berörde levererade från det jordbruksföretag där investeringarna genomförts under en leveransperiod på 52 veckor, som i stort sett motsvarar kalenderåret, och som inföll innan de skyldigheter som avses i punkt 1 uppkom, plus det antal kilogram för vilka kravet godkänts och som beräknas enligt följande formel: det totala antalet ytterligare platser eller det totala antalet nya platser minus det antal mjölk- och kalvkor som fanns i företaget under det år som föregick åtagandet av skyldigheter för det fall detta antal överstiger antalet platser före utökningen minus 20 procent av utökningen, multiplicerat med 5 500, varvid det hela skall minskas med 8,65 procent, utifrån följande utgångspunkter:

a) om platserna faktiskt har tagits i bruk i den mening som avses i punkt 3 under år 1983 skall två tredjedelar av den kvantitet som beräknats enligt formeln ovan beaktas, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 5.1 eller artikel 5.2,

b) om platserna faktiskt skall tas i bruk i den mening som avses i punkt 3 före den 1 april 1985 skall hälften av denna kvantitet beaktas, utan att det påverkar tillämpningen av artikel 5.1 eller 5.2,

c) om platserna faktiskt skall tas i bruk i den mening som avses i punkt 3 efter den 31 mars 1985 men före den 1 januari 1986 skall endast artikel 5.1 eller artikel 5.2 tillämpas.

Om platserna faktiskt skall tas i bruk i den mening som avses i punkt 3 efter år 1985 kan ingen rätt till en särskild kvantitet beviljas med stöd av bestämmelserna i

förevarande artikel. För de producenter som under det året som föregick åtagandet av skyldigheter inte har utfört några leveranser eller direkt försäljning tillämpas formeln med användning av 10 procent i stället för 20 procent.

..."

15 Förordningen om tilläggsavgift för deltagare i ett slaktprogram eller ett program för omställning av mjölkproduktion (Beschikking Superheffing SLOM-deelnemers), av den 16 maj 1989, avsåg de mjölkproducenter som inte hade kunnat leverera någon mjölk under år 1983 på grund av sina åtaganden enligt ett SLOM-avtal. Dessa bestämmelser möjliggjorde för dem att erhålla en särskild referenskvantitet.

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågorna

16 Johan Piek är en mjölkproducent i Nederländerna som år 1979 ingick ett SLOM-avtal med stiftelsen Utvecklings- och saneringsfonden för jordbruk, i vilket han åtog sig att avstå från att leverera mjölk och mjölkprodukter mellan den 11 mars 1980 och den 10 mars 1984, i utbyte mot ett bidrag. Johan Piek ställde därefter om sin produktion och omvandlade sitt mjölkföretag till ett köttproducerande företag.

17 I samband med en fastighetsreglering fick Johan Piek möjlighet att komma i besittning av 36 hektar mark som gränsande till dennes företagslokaler. Villkoret var att han (återigen) bedrev mjölkproduktion på denna tomt.

18 För att kunna använda marken för detta nya ändamål krävdes att han före den 1 juli 1981 ansökte om bygglov för att uppföra en ladugård och att byggnadsarbetet påbörjades år 1981. Johan Piek undertecknande den 11 juni 1981 tre avtal med byggföretag om att lägga grund, uppföra byggnad och slutligen inreda en ladugård för mjölkboskap. Byggnadsarbetet avslutades år 1983.

19 Den 27 juni 1984 ingav Johan Piek med stöd av artikel 11 i förordningen av den 18 april 1984 den ansökan som ligger till grund för förevarande begäran om förhandsavgörande.

20 Ansökan avslogs genom ett beslut av den 12 oktober 1984 med motiveringen att investeringsåtagandena avseende mjölkföretaget hade gjorts före den 1 september 1981. Enligt artikel 11.1 i förordningen av den 18 april 1984 krävdes dock att dessa investeringsåtaganden skulle ha gjorts mellan den 1 september 1981 och den 1 mars 1984.

21 Johan Piek ingav en begäran om omprövning av beslutet till Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij. Den 12 juni 1985 beslutade ministeriet att inte vidta någon ändring och bekräftade således beslutet av den 12 oktober 1984.

22 Därefter överklagade Johan Piek beslutet vid nederländska domstolar. Den 18 maj 2000 meddelade Gerechtshof te 's-Gravenhage en dom i målet, vilken sökanden överklagade till Hoge Raad der Nederlanden. Hoge Raad undanröjde domen den 24 maj 2002. Därefter överlämnades målet till Gerechtshof te Amsterdam. Efter att den sistnämnda domstolen hade meddelat dom i målet ingav Johan Piek än en gång ett överklagande till Hoge Raad der Nederlanden.

23 Den hänskjutande domstolen har preciserat att sökanden i målet vid den nationella domstolen på grund av det SLOM-avtal som denne ingått inte levererade vare sig mjölk eller mjölkprodukter under år 1983, som var det år som Konungariket Nederländerna hade valt som referensår. Han hade inte heller möjlighet att erhålla en särskild referenskvantitet med stöd av förordningen av den 16 maj 1989.

24 Hoge Raad der Nederlanden beslutade under dessa omständigheter att vilandeförklara målet och ställa följande tolkningsfrågor till domstolen:

"1) Utgör artikel 3 punkt 1 i förordning nr 857/84 hinder för nationella bestämmelser som har antagits för att genomföra denna artikel och i vilka det föreskrivs att producenter som har gjort investeringsåtaganden, oavsett om så har skett inom ramen för en utvecklingsplan eller inte, endast kan erhålla en särskild referenskvantitet om de har gjort dessa investeringsåtaganden efter den 1 september 1981 men före den 1 mars 1984?

2) För det fall det inte går att lämna ett allmänt svar på den första frågan, med hjälp av vilka kriterier skall det bedömas i vilken mån den begränsning i tiden som avses i första frågan är förenlig med förordning nr 857/84?"

Tolkningsfrågorna

25 Den hänskjutande domstolen har ställt dessa två frågor, som skall undersökas tillsammans, för att få klarhet i vilken möjlighet en medlemsstat har att genom en nationell åtgärd för genomförande av artikel 3 punkt 1 i förordning nr 857/84 begränsa den grupp av mjölkproducenter som kan beviljas en särskild referenskvantitet till att endast omfatta dem som har gjort investeringsåtaganden mellan den 1 september 1981 och den 1 mars 1984, oavsett om så har skett inom ramen för en utvecklingsplan eller inte, och därmed utesluta de mjölkproducenter som har gjort sådana åtaganden före den 1 september 1981.

26 Inledningsvis erinrar domstolen om att det genom förordning nr 856/84 infördes en tilläggsavgift som tas ut för den levererade kvantitet mjölk som överskrider en referenskvantitet som fastställs för varje medlemsstat.

27 Såsom har angetts i punkt 7 i förevarande dom har Konungariket Nederländerna använt sig av den möjlighet som ges i artikel 2.2 i förordningen och fastställt att referenskvantiteten är lika med den kvantitet mjölk eller mjölkekvivalent som levererades eller köptes under kalenderåret 1983.

28 Bland annat artikel 3 i förordning nr 857/84 innehåller ett undantag från de ovannämnda reglerna som ger producenterna möjlighet att i vissa särskilda situationer och på vissa villkor erhålla en särskild referenskvantitet.

Huruvida artikel 3 punkt 1 i förordning nr 857/84 ger utrymme för skönsmässig bedömning

29 Vad gäller undantagen i artikel 3 punkt 1 första stycket i förordning nr 857/84 har domstolen gett medlemsstaterna rätt att skönsmässigt bedöma om de producenter som avses i denna bestämmelse skall tilldelas särskilda referenskvantiteter eller ej (dom av den 15 februari 1996 i mål C-63/93, Duff m.fl., REG 1996, s. I-569, punkt 11) och, i förekommande fall, fastställa storleken på dessa referenskvantiteter, för att ta hänsyn till en utvecklingsplan som är under genomförande (dom av den 11 juli 1989 i de förenade målen 196/88–198/88, Cornée m.fl., REG 1989, s. 2309, punkt 13) eller en utvecklingsplan som har genomförts efter den 1 januari 1981 (dom av den 12 juli 1990 i mål C-16/89, Spronk, REG 1990, s. I-3185, punkterna 11 och 12).

30 Johan Piek har till skillnad från klagandena i de ovannämnda målen genomfört investeringarna utan någon utvecklingsplan i den mening som avses i artikel 3 punkt 1 första stycket i förordning nr 857/84.

31 Såsom kommissionen har betonat har medlemsstaterna dock ett likadant utrymme för skönsmässig bedömning i den situation som avses i artikel 3 punkt 1 andra stycket i förordning nr 857/84. För övrigt har Johan Piek inte ifrågasatt att det finns ett utrymme för skönsmässig bedömning utan endast om det ger en medlemsstat rätt att besluta att endast bevilja särskilda referenskvantiteter till mjölkproducenter som har gjort investeringsåtaganden efter den 1 september 1981 och således begränsa den grupp av producenter som kan beviljas en sådan kvantitet.

Gränserna för det utrymme för skönsmässig bedömning som följer av artikel 3 punkt 1 i förordning nr 857/84

32 När en medlemsstat väljer att använda sig av den möjlighet den har getts att bevilja särskilda referenskvantiteter med stöd av artikel 3 punkt 1 första stycket i förordning nr 857/84, är medlemsstatens utrymme för skönsmässig bedömning begränsat av de krav som följer av den ifrågavarande bestämmelsens lydelse, av syftet med bestämmelsen och av icke-diskrimineringsprincipen (se domen i det ovannämnda målet Spronk, punkterna 13 och 17).

33 Visserligen formulerades dessa krav med avseende på medlemsstaternas behörighet att fastställa storleken på enskilda referenskvantiteter som beviljas olika producenter som har åtagit sig att genomföra en utvecklingsplan, vilket var fallet i det ovannämnda målet Spronk. Dessa krav måste dock också anses vara tillämpliga i samband med att en medlemsstat uppställer villkor för att bevilja särskilda referenskvantiteter för det fall investeringar har genomförts utan någon utvecklingsplan, i den mening som avses i artikel 3 punkt 1 andra stycket i förordning nr 857/84.

34 Dessutom följer det av fast rättspraxis att de nationella myndigheterna, när de vidtar åtgärder för tillämpning av gemenskapsbestämmelser, är skyldiga att följa de allmänna gemenskapsrättsliga principerna, bland annat proportionalitetsprincipen, när de utövar sin befogenhet att företa en skönsmässig bedömning (se bland annat dom av den 20 juni 2002 i mål C-313/99, Mulligan m.fl., REG 2002, s. I-5719, punkterna 35 och 36, av den 25 mars 2004, i de förenade målen C-231/00, C-303/00 och C-451/00, Cooperativa Lattepiú m.fl., REG 2004, s. I-2869, punkt 57, och av den 14 september 2006 i mål C-496/04, Slob, REG 2006, s. I-8257, punkt 41).

35 Det är mot bakgrund av dessa principer som det skall bedömas huruvida den berörda medlemsstaten använde sig av sitt utrymme för skönsmässig bedömning på ett sätt som är förenligt med gemenskapsrätten när den föreskrev att endast de mjölkproducenter som har gjort investeringsåtaganden mellan den 1 september 1981 och den 1 mars 1984 kan beviljas en särskild referenskvantitet, och inte de producenter som har gjort sådana åtaganden före den 1 september 1981.

36 Vad gäller lydelsen av artikel 3 punkt 1 i förordning nr 857/84 konstaterar domstolen beträffande investeringsåtaganden att denna bestämmelse innehåller ett sista datum för sådana åtaganden som har gjorts inom ramen för en utvecklingsplan som avses i artikel 3 punkt 1 första stycket. Där föreskrivs nämligen att endast de producenter som har förpliktat sig att genomföra en sådan plan och som har ingett den "före den 1 mars 1984" eventuellt kan erhålla en särskild referenskvantitet. Däremot anges inte att det är obligatoriskt att beakta investeringsåtaganden som har gjorts efter ett visst datum när beslut fattas om beviljande av en sådan referenskvantitet.

37 Datumet den 1 januari 1981, som nämns i artikel 3 punkt 1 första stycket i förordning nr 857/84, figurerar inom ramen för den åtskillnad som görs i denna bestämmelse när det gäller att fastställa storleken på den särskilda referenskvantitet som kan beviljas, mellan planer som är "under genomförande" (första strecksatsen) och planer som har genomförts efter detta datum (andra strecksatsen). Såsom kommissionen har understrukit kan det förhållandet att detta datum anges inte leda till någon avgörande slutsats vad gäller en begränsning av vilka investeringsåtaganden som kan beaktas vid beviljandet av en sådan särkskild referenskvantitet.

38 Dessutom överrensstämmer angivelsen av den 1 januari 1981 i artikel 3 punkt 1 första stycket i förordning nr 857/84 med den omständigheten att år 1981 i princip betraktas som referensår enligt artikel 2.1 i nämnda förordning. Konungariket

Nederländerna har dock använt sig av möjligheten i artikel 2.2 att välja år 1983 som referensår. Följaktligen saknas skäl att tillämpa datumet den 1 januari 1981 i den situation där ett investeringsåtagande har gjorts utan utvecklingsplan i den mening som avses i artikel 3 punkt 1 andra stycket i förordning nr 857/84.

39 Härav följer att det, i motsats till vad Johan Piek har hävdat, inte finns något i lydelsen av artikel 3 punkt 1 i förordning nr 857/84 som hindrar en medlemsstat från att begränsa den grupp av producenter som kan beviljas en särskild referenskvantitet till att endast omfatta de producenter som har gjort investeringsåtaganden efter den 1 september 1981.

40 Målet med artikel 3 punkt 1 i förordning nr 857/84 är att tillåta medlemsstaterna att anpassa referenskvantiteterna för att kunna ta hänsyn till vissa producenters särskilda situation (se domen i det ovannämnda målet Duff m.fl., punkt 13). Strävan att uppnå detta mål får dock inte, såsom framgår av artikel 5 i förordningen leda till att gränserna för den reserv som den berörda medlemsstaten har upprättat inom ramen för garantikvantiteten överskrids.

41 Det följer således av artikel 3 punkt 1 jämförd med artikel 5 i förordning nr 857/84 att, trots att gemenskapslagstiftaren har avsett att ge medlemsstaterna möjlighet att låta en producent som har gjort investeringsåtaganden njuta frukterna av sin investering (se, för ett liknande resonemang, domen i de ovannämnda förenade målen Cornée m.fl., punkt 12, och domen i det ovannämnda målet Spronk,

punkt 15), medlemsstatens möjlighet att i detta syfte bevilja särskilda referenskvantiteter är begränsad av garantikvantiteten, och dessa kvantiteter belastar den nationella reserven. I motsats till vad Johan Piek har hävdat kan ett sådant förbehåll motivera en begränsning i tiden av de investeringsåtaganden som kan beaktas i detta sammanhang.

42 Även om, såsom Johan Piek har anfört under förhandlingen, det inte vid den hänskjutande domstolen, som skall pröva denna fråga, har bevisats att den nationella reserven är uttömd, är det dock nödvändigt med en sådan begränsning i tiden som den som målet vid den nationella domstolen gäller när medlemsstaten, vilken härvid har ett utrymme för skönsmässig bedömning, på goda grunder kan hänvisa till en reell risk för uttömmande av den nationella reserven. Det skall härvid framhållas att samtliga referenskvantiteter vid denna tidpunkt reducerades med 8,65 procent i Nederländerna (se ovan punkterna 13 och 14 i förevarande dom).

43 Denna begränsning i tiden kan för övrigt inte anses orimlig i förhållande till risken för uttömmande. En begränsning i tiden som innebär att endast de investeringsåtaganden som gjorts efter den 1 september 1981 skall beaktas vid beviljandet av en särskild referenskvantitet utgör nämligen en avvägning mellan å ena sidan de olägenheter som drabbar mjölkproducenter som befinner sig samma situation som Johan Piek och å andra sidan den berörda medlemsstatens skyldighet att uppfylla kraven i artikel 5 i förordning nr 857/84, och är grundad på tanken att varje producent som har gjort sådana åtaganden före detta datum hade minst sexton månader på sig för att fullgöra dessa före den 1 januari 1983, det vill säga början på det referensår som de nederländska myndigheterna har valt. Denna frist måste anses vara tillräckligt lång för att en sådan producent under referensåret 1983 skulle

kunnat producera den extra kvantiteten mjölk som följde av hans åtaganden att investera i nya platser för mjölk- och kalvkor.

44 För övrigt har Johan Piek inte anfört några argument som kan föranleda domstolen att ifrågasätta att det i regel är möjligt att uppnå detta mål inom en sådan frist.

45 Det betyder också att de producenter som har gjort investeringsåtaganden före den 1 september 1981 inte diskrimineras i förhållande till dem som har gjort sådana åtaganden efter detta datum. De förstnämnda har nämligen, till skillnad från de sistnämnda, i princip rätt att — utan att det är nödvändigt att tillämpa ett undantag för beviljande av en särskild referenskvantitet med stöd av artikel 3 i förordning nr 857/84 — erhålla en referenskvantitet med stöd av artikel 2 i denna förordning som återspeglar ökningen av deras produktion till följd av de tidigare godkända investeringarna.

46 Det skall tilläggas, såsom den nederländska regeringen har framhållit, att om investeringsåtaganden som har gjorts före den 1 september 1981 beaktades skulle det ha kunnat medföra en risk för en olämplig användning av bestämmelserna om mjölkkvoter. Det skulle nämligen ha gett producenterna möjlighet att åberopa gamla investeringsåtaganden, gjorda före detta datum, för att tilldelas särskilda referenskvantiteter i syfte att dra rent ekonomiska fördelar av deras marknadsvärde och inte för att producera eller saluföra mjölk (se, för ett liknande resonemang, dom av den 22 oktober 1991 i mål C-44/89, von Deetzen, REG 1991, s. I-5119, punkt 24, och av den 20 juni 2002 i mål C-401/99, Thomsen, REG 2002, s. I-5775, punkterna 39 och 45).

47 Det följer av det ovan anförda att de frågor som har ställts av Hoge Raad der Nederlanden skall besvaras med att artikel 3 punkt 1 andra stycket i förordning nr 857/84 skall tolkas så att den inte utgör hinder för sådana nationella bestämmelser, som de som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, som begränsar den grupp av mjölkproducenter som kan beviljas en särskild referenskvantitet till att endast omfatta dem som har gjort investeringsåtaganden efter den 1 september 1981, men före den 1 mars 1984.

Rättegångskostnader

48 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (fjärde avdelningen) följande:

Artikel 3 punkt 1 andra stycket i rådets förordning (EEG) nr 857/84 av den 31 mars 1984 om allmänna tillämpningsföreskrifter för den avgift som avses i artikel 5c i förordning (EEG) nr 804/68 inom sektorn för mjölk och mjölkprodukter skall tolkas så att den inte utgör hinder för sådana nationella bestämmelser, som de som är i fråga i målet vid den nationella domstolen, som begränsar den grupp av mjölkproducenter som kan beviljas en särskild referenskvantitet till att endast omfatta dem som har gjort investeringsåtaganden efter den 1 september 1981, men före den 1 mars 1984.

Underskrifter